

Fornt eller övrigt?

Utredning av antikvarisk status för L1999:3907, gruvområde, vid Strand, Vika socken i Falu kommun, Dalarnas län.

Fornt eller övrigt?

Utredning av antikvarisk status för L1999:3907, gruvområde, vid Strand, Vika socken i Falu kommun, Dalarnas län

Jönköpings läns museums dnr: 2021-242
Länsstyrelsens dnr: 431-14785-2021

Rapport, foto och ritningar: Greger Bennström och Ådel Vestbö-Franzén samt okänd fotograf.
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd: Fastighetskartan © Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091. Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2022

Innehåll

Sammanfattning och åtgärdsförslag.....	5
Inledning, omfattning och målsättning.....	7
Metod.....	7
Topografi.....	7
Tidigare undersökningar.....	9
De yngre kalkstensgruvornas arkeologi.....	9
Resultat.....	9
Kart och arkivanalys.....	10
Fotodokumentationen.....	11
Ny beskrivning av L1999:3907.....	13
Slutord.....	14
Referenser.....	17
Arkiv.....	17
Kartmaterial.....	17
Källor hämtade från nätet:.....	17
Tryckta källor och litteratur:.....	18

DEN UPDRAGSARKEOLOGISKA PROCESSEN

Uppdragsarkeologin regleras av 2 kap. 10–14§§ i Kulturmiljölagen samt genom direktiv och föreskrifter. Arkeologiska uppdrag indelas i flera etapper: arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning. Processen syftar i första hand till att bevara fornlämningarna, vilket är grundtanken i kulturmiljölagen.

Arkeologisk utredning

Arkeologisk utredning brukar göras i två steg. Den första etappen, steg 1 (AU1), innebär att befintlig kunskap i form av arkivmaterial, äldre handlingar och historiska kartor samt litteratur och uppgifter om tidigare undersökningar sammanställs med syfte att se om fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Därtill görs en fältinventering i syfte att lokalisera tidigare okända fornlämningar. Steg 2 (AU2) utgör den del som innebär markningrepp i form sökschakt med grävmaskin och provrutsgrävning. Om det konstateras förekomst av fornlämningar så kan dessa, om de inte kan bevaras, gå vidare till en arkeologisk förundersökning.

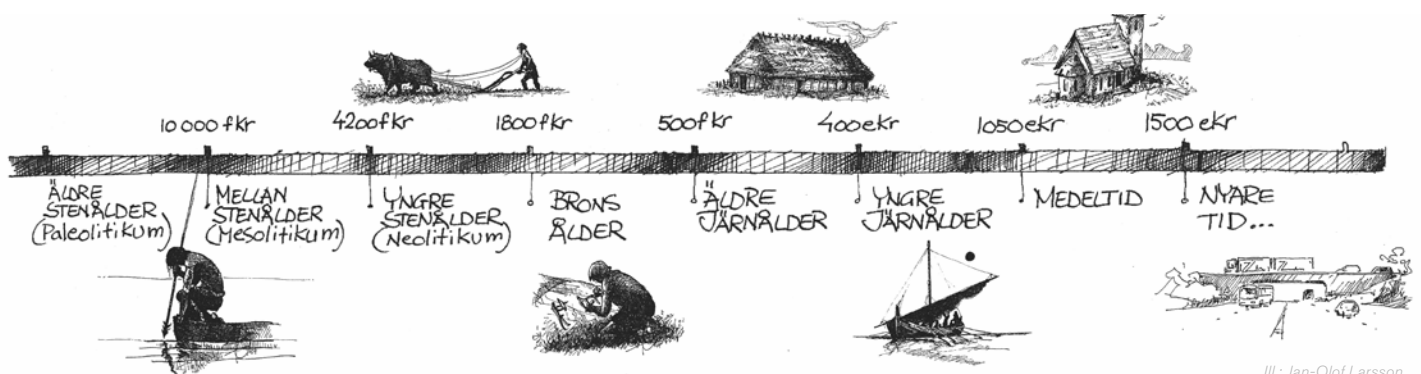
Arkeologisk förundersökning

En arkeologisk förundersökning (FU) syftar till att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt att ta till vara fynd. Resultaten ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av kunskapspotentialen inför kommande beslut om tillstånd till ingrepp i en fornlämning. Förundersökningen ska också ge underlag för företagarens (exploatörens) vidare planering. Om fornlämningen efter förundersökning bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential går det vidare till nästa steg i processen - en arkeologisk undersökning.

Arkeologisk undersökning

En arkeologisk undersökning (UN) utförs med anledning av att en fornlämning behöver tas bort. Syftet med en arkeologisk undersökning är att dokumentera en fornlämning, ta till vara fornynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap av relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Dokumentationsmaterialet och fynden ska bevaras för framtiden samt tolkas vetenskapligt och infogas i ett kulturhistoriskt sammanhang. Undersökningen innebär att hela eller delar av fornlämningen slutgiltigt tas bort. Efter att fornlämningen tagits bort är marken fri att exploatera ur fornlämningssynpunkt.

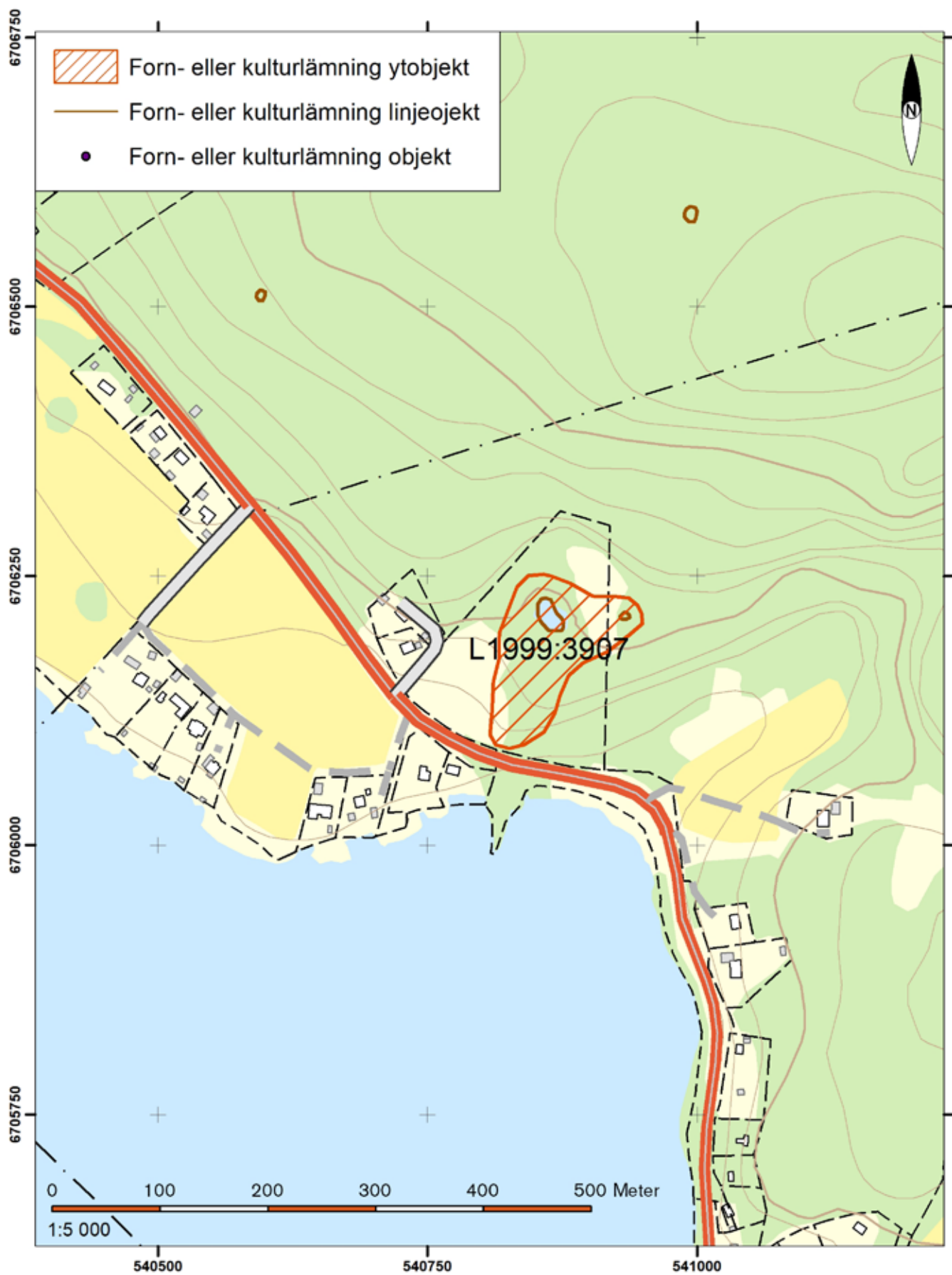
Mer information om den uppdragsarkeologiska processen finns på Riksantikvarieämbetets hemsida.

Sammanfattning och åtgärdsförslag

Sammanfattningsvis kan konstateras att lämning L1999:3907, gruvområde, bör anses som övrig kulturhistorisk lämning utifrån de rekvisit som kulturmiljölagen och Riksantikvarieämbetets exempelsamling beskriver. Vi har inte kunnat följa gruvbrytning längre tillbaka än till sekelskiftet 1900. Lämningen har fått en ny gränsdragning och en ny beskrivning.

Däremot finns inom området lämningar efter anläggningar uppförda under 1900-talets förra hälft som kan vara av stort värde ur industrihistorisk synvinkel. Övrig kulturhistorisk lämning skyddas av hänsynsparagraf i Skogsvårdslagen.

Figur 1. Utdrag ur digitala fastighetskartan. Skala 1:5000

Inledning, omfattning och målsättning

Den 17 november 2021 genomförde Jönköpings läns museum i samarbete med Dalarnas museum en besiktning och utredning av lämning L1999:3907, gruvområde, belägen i byn Strand, Vika socken i Falun kommun, Dalarnas län. Besiktningen föranleddes av SMA Minerals AB Miljös ansökan om avstyckning av fastighet samt bygglov. I samband med detta aktualiserades frågan om antikvarisk status på lämning L1999:3907. Kunde gruvområdet betecknas som Fornlämning eller Övrig kulturhistorisk lämning? En fornlämning har ett starkt lagskydd i Kulturmiljölagen medan övrig kulturhistorisk lämning regleras av hänsynsparagraf i Skogs- och vårdslagen.

Utredningen genomfördes av arkeolog Greger Bennström, Dalarnas museum och kulturgeograf Ådel Vestbö-Franzén, Jönköpings läns museum. Vestbö-Franzén är rapportansvarig.

Det aktuella området omfattade en yta om ca 255 × 140 meter (Närmast N-S).

Metod

Utredningen har bestått av insamlande av information om gruvbrytningen vid Strand 1:9, analys av äldre kartmaterial från Lantmäteriet samt befintliga kartor från SGU och Lidarinformation. Vi har även sökt efter äldre fotografier och beskrivningar av brytningen i området.

Fältbesiktningen som genomfördes i november 2021 syftade till att på plats skaffa sig en översikt över gruvområdets olika fysiska lämningar, deras inbördes relation och karaktär samt hur de förhåller sig till omgivande miljö. En viktig del av utredningen var diskussionen på plats där vi kunde utveckla resonemang kring funktionen till de många lämningarna efter gruvbrytningen som fanns i området.

Topografi

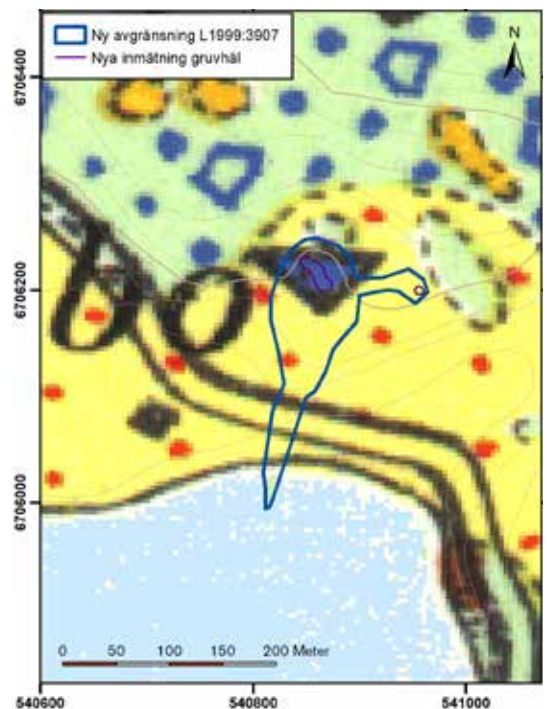
Analysområdet (L1999:3907 med närområde) är beläget intill Vikasjöns östra kant och sträcker sig från den uppbyggda piren ut i sjön ca 250 meter åt norr. Analysområdet ligger i en moderat norrsluttning som utanför analysområdet övergår i en kraftigare sluttning upp mot Botolfsberget.

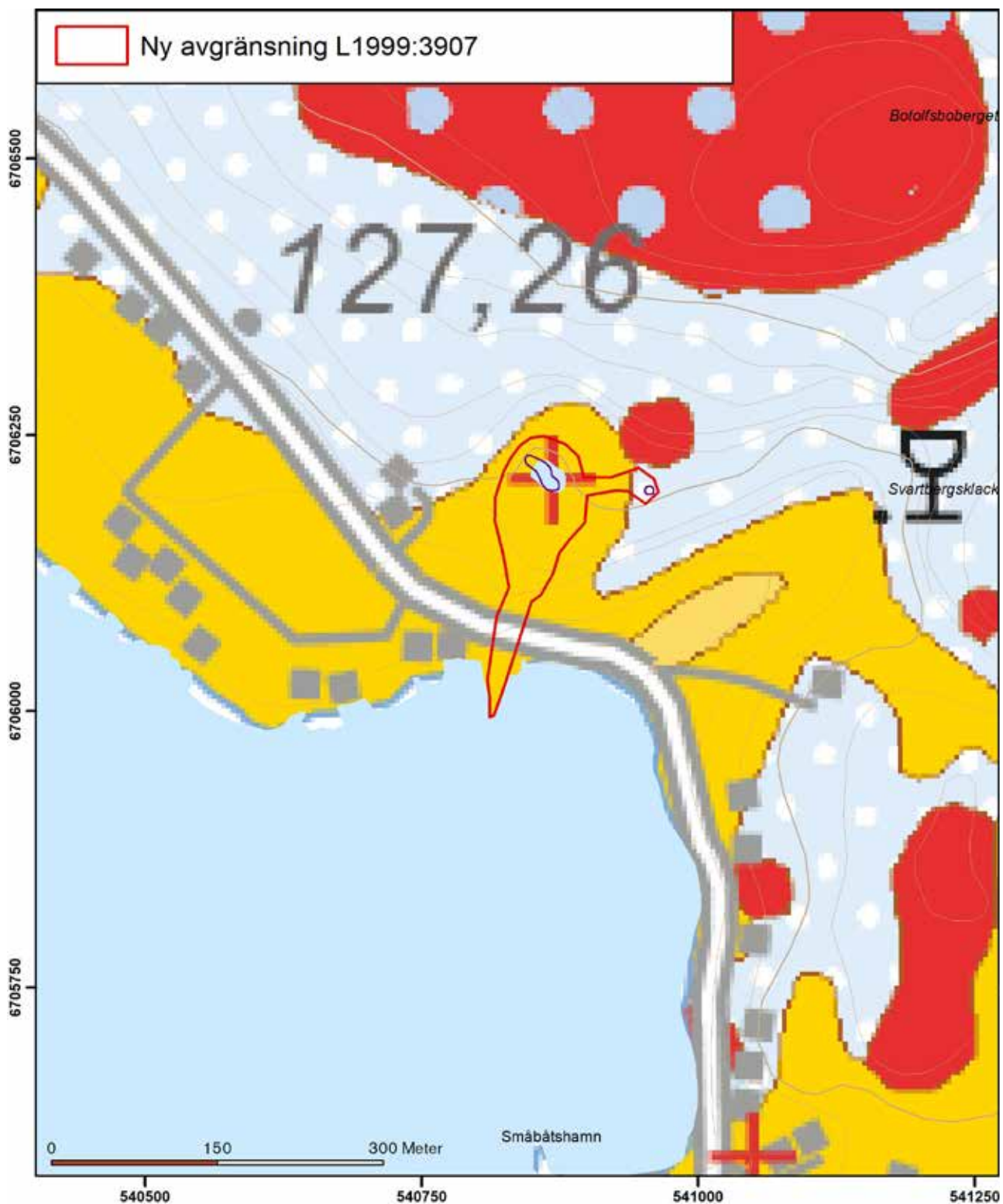
SGU:s berggrundskarta över området innehåller fler ospecificerade ytor och det aktuella området ligger i en gränsszon mellan sura, vulkaniska bergarter och ett ospecificerat område som rimligen borde bestå av baskiska bergarter. Berggrundskartan redovisar en lins ca 700 meter nordost om det aktuella området som består av ultrabaskisk, basisk och intermediär intrusiv bergart som gabbro, diorit och diabas. Inom analysområdet kunde diabas identifieras vid sidan om kalksten och kalksten av marmortyp. Det är således klart basiska bergarter som dominerar inom analysområdet, vilket

Figur 2. Miljöbild med arkeolog Greger Bennström, Dalarnas museum vid ett av områdets många skrotstensvarp.

Figur 3. Den geologiska kartan från 1940-talet visar förutom gränsen mellan morän och lera även graden av storblockighet inom områdets norra del

Figur 4. Jordartskartan med L1999:3907 inlagd enligt den nya avgränsningen. Pluset visar var berg finns direkt under jordlagret. Märkligt nog saknar dock kartan den triangel som utmarkerar gruvhål. Bergartskartan över området är småskalig och mycket summarisk, varför den inte återges här.

också har gjort bergarten här brytningsvärd. Jordartsmässigt domineras gruvområdet av postglaciala leror omgivna av sandig och storblockig morän åt norr och öster. Leran har varit av en mjålaaktig fraktion som lämpade sig för tegelslagning.

Tidigare undersökningar

1991 registrerades gruvlämningen i fornlämningsregistret som nummer 237, Vika socken. Vid denna inventering avgränsades området till endast de lämningar som låg på den norra sidan om vägen. Beskrivningen tog upp två gruvhål, skrotstensvarp samt rester efter konstruktioner i cement och metall. Beskrivningen tog också upp kanalen som löpte i områdets södra del från den största cementkonstruktionen och ner mot vägen i söder. Enligt SGU bestod gruvan av ett kvarts-kalk-fältspatsbrott.

År 2015 sammanfattade SGU i en rapport "Malmer, industriella mineral och bergarter i Dalarnas län, del 1 och 2" samtliga kända gruvområden och gruvhål. Analysområdet har nummer 1351–1352 och har följande beskrivning: "Vika strand ASG09193 639 Falun. Marmor. Vid södra foten av Botolfsboberget, omkring 600 m norr om Strand och 3,1 km sydsydöst om Vika kyrka, finns ett medelstort och ett litet kalcitmarmorbrott. Båda brotten är sedan länge övergivna och nu delvis vattenfyllda. Vika Strand 1 vid koordinat 6706220/540870 är ett ca 50 × 30 m stort marmorbrott, som är vattenfyllt till ca 8–10 m under markytan och uppskattningsvis totalt ca 15 m djupt. Den brutna marmorn är ljusgrå till grå och grovkristallin. I Vika Strand 2 vid koordinat 6706210/540940, ca 80 m öster om det nyssnämnda marmorbrottet, finns ett ca 5 × 4 m stort och 2 m djupt brytningsförsök i samma typ av grå kalcitmarmor som i Vika Strand 1."

Sannolikt är det gruvan vid Strand som avses i J. E. Nordbergs beskrivning från 1937: "Strands kalkgruva bör väl också nämnas bland industrierna. Den ger året om sysselsättning åt några arbetare."

De yngre kalkstensgruvornas arkeologi

I syfte att hitta referensmaterial till gruvområdet vid Strand genomfördes en sökning efter arkeologiska insatser kring kalkstens- eller limgruvor. Det visade sig att några sådana hade dokumenterats arkeologiskt – men då främst med avseende på själva gruvhålen och skrotstensvarpen – medan fysiska lämningar i cement och metall sällan nämndes (Beckman-Thoor, 2013, Gustafsson-Gillberg 2017, Swanström & Ulfhielm 2014).

Kalkstenbrott med sina ofta fantasieggande utmejslade konstruktioner i berget och övergivna transportleder hade på vissa ställen blivit välbesökta turistmål, såsom limstensgruvan i Tryggeboda i Lekebergs kommun.

Resultat

Utredningens resultat blev dels en ny avgränsning av lämning L1999:3907, dels upptäckten av ett nytt gruvhål utöver de två som redan registrerats och vidare en ny och fylligare beskrivning av lämningen.

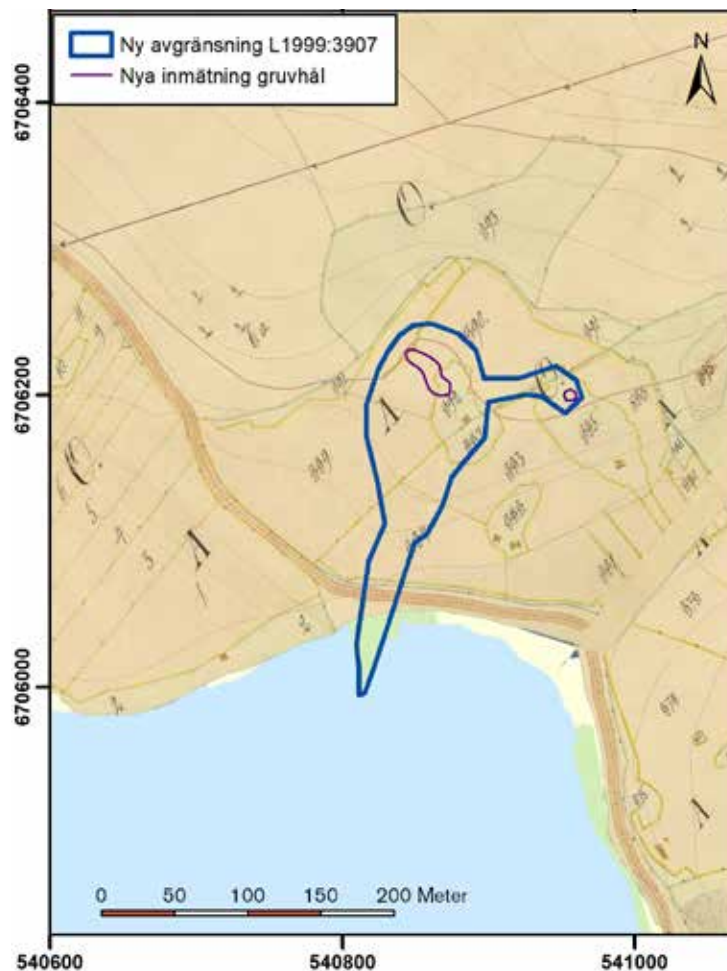

Figur 5. Nyupptäckt mindre gruvhål inom L1999:3907.

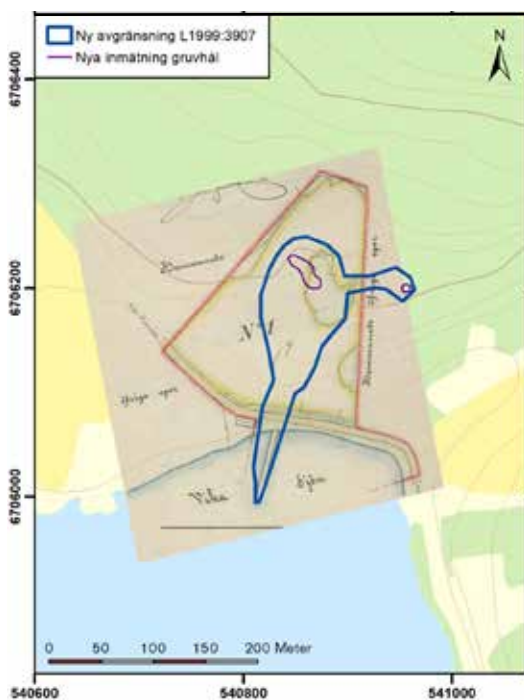

Figur 6. Järntrumma med minst 1½ meter i diameter och med för oss oklar funktion. I trummans botten fanns en avtappningslucka som ledde ut mot en större anläggning i cement.

Figur 7. Åker, ängsmark och ängslador fanns i området 1837 enligt storskifteskartan över Strand by. En ängslada låg exakt där gruvhålet senare skulle tas upp.

Figur 8. Ur texten till avsöndringskartan från 1909 framgår att någon brytning av sten och täkt av lera fanns i området vid tiden för avsöndringen. Troligtvis i litens skala. Inga markningrepp syns i kartbilden

Kart och arkivanalys

År 1837 upprättades en storskifteskarta över Strand by. Inom det aktuella området finns ingenting som tyder på gruvbrytning. Istället anger beskrivningen att området består av åker samt backe med renar som slås till hö. I en av backarna odlas också något litet spannmål. Det finns bebyggelse i området i form av fyra små hus eller bodar, troligen ängslador. Det kan således uteslutas att någon gruvverksamhet förekom i området före 1840-talet.

Två avsöndringskartor upprättades 1909 och 1920 (figur 8 och 9). Kartan från 1909 erbjuder något huvudbry. Det aktuella området är betecknat med No 1 och är identiskt med Strand 1:9. Kartan visar samma åkrar och backar som på storskifteskartan men handlingens text antyder att man redan påbörjat markningrepp:

”Anhåller härmed vördsamt om fastställelse å de tvenne afsöndringar som enligt närslutne köpebrev egt rum från hemmanet No 1, Litt A i Strands by, Vika socken, och hvaraf den ena omfattar lertag och kalkbrott och den andra, sandtag, samt äro afsedda för anläggande af tegel- och kalkbruk.

Holsåker den 7 December 1910

Kugg Mats Matsson.”

Det fanns således sandtag, lerbrott och kalkbrott i området vid samma tid och man vill nu skala upp verksamheten och anlägga tegel- och kalkbruk. Det är endast bryggan som anlagts ut i Vikasjön som antyder att en verksamhet som kräver lastningsplats för utskipping äger rum.

Kartan från 1920 visar ett område som nu avsöndrades från Strand och köptes av Saxbergets Arrendeaktiebolag för att bygga upp en rostugn. I kartan finns en planerad bryggkonstruktion inritad intill den befintliga, men denna kom med all sannolikhet inte att byggas. Inga spår efter ytterligare en brygg kunde upptäckas vid fältinventeringen. Det område som avsöndrades 1920 ligger dessutom utanför L1999:3907.

Sannolikheten att gruvbrytningen var påbörjad år 1909 är stor, inte minst utifrån djupet på det större gruvhålet i området som bedöms vara minst 15 meter. Syftet med kartan från 1909 var att redovisa avsöndringens omfattning och avgränsning. Att lägga in befintliga gruvhål och sandtag ansågs uppenbarligen inte som lika viktigt.

Generalstabskartan från 1899 ger inga antydningar om vare sig bryggkonstruktioner eller gruvor i området. Istället redovisas en öppen yta som bör tolkas som åker- eller ängsmark (figur 10).

Den yngre ekonomiska kartan från 1969 speglar en nedlagd verksamhet. Den centrala delen av åkermarken och ängsbackarna från 1800-talet och sekelskiftet 1900 har ersatts med ett område där skogen tagit över från gruvhålet i norr och ner till bryggudden i söder. Det vattenfyllda största gruvhålet har ritats ut (figur 11)

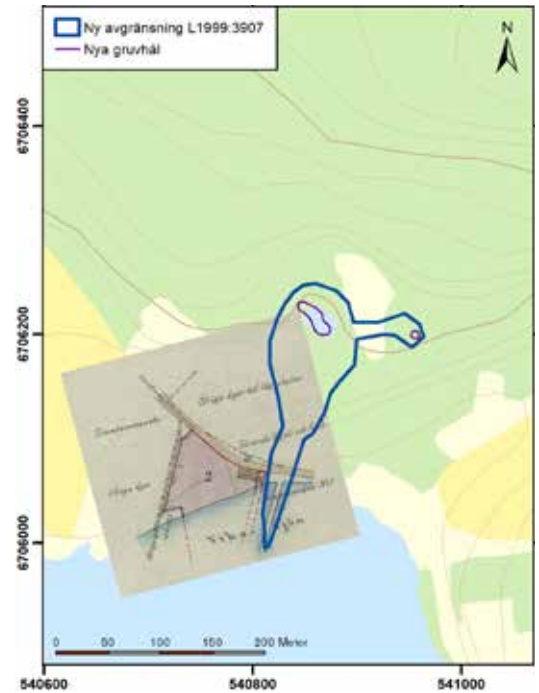
Utifrån kartanalysen kan konstateras att ingen gruvverksamhet fanns i området 1837 men att någon form av brytning tillkommit före år 1909 då Strand 1:9 avsöndrades och det anges att kalk och lera bryts i området. Den småskaliga generalstabskartan från 1899 ger inga antydningar om gruvverksamhet kring sekelskiftet 1900.

Den geologiska kartan från 1948 (figur 3) redovisar en triangulär figur som indikerar förekomst av kalksten. Kalkstensförekomsten täcker de befintliga gruvhålen i området. I övrigt visar kartan hur kalkstensförekomsten omges av mjåla åt söder och väster och storblockig morän åt norr.

Fotodokumentationen

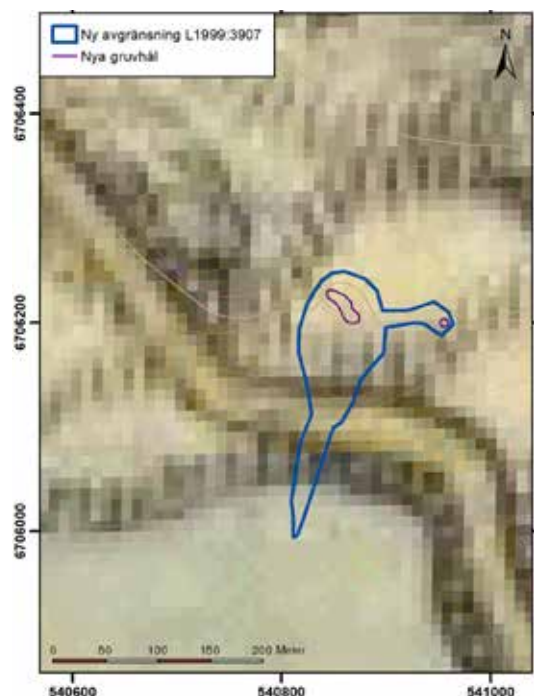
Två fotografier från 1930-talet hjälper oss att komplettera den något spretande bilden av gruvverksamheten vid Strand 1:9. Det ena fotot visar ett arbetslag som tar en paus för fotografering under en arbetsdag i gruvan (Figur 12). Även på den andra bilden poserar arbetarna framför kameran men nu får vi också syn på några av de uppbyggda anläggningarna som fanns på platsen.

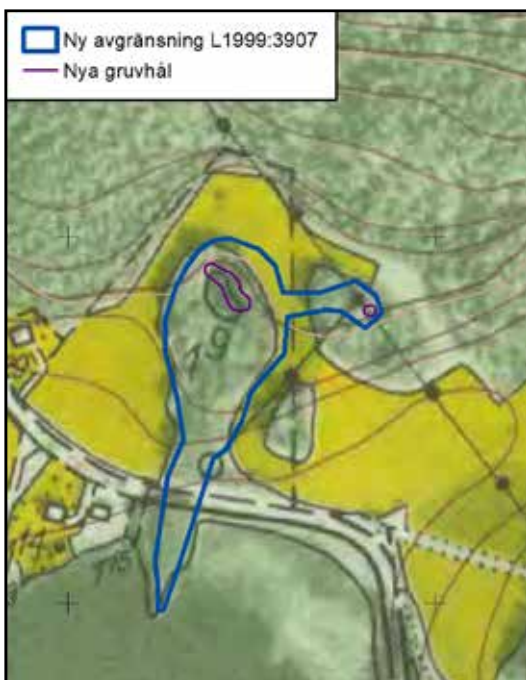
Bilden är tagen från norr men fotografen står söder om själva det större gruvhålet. En upphöjd spång med ett synligt rälsspår och en räls som befinner sig mellan brädbeklädnaden antyder att

Figur 9. Gruvområdet på avsöndringskartorna från 1920. I kartorna från 1909 och 1920 framträder piren ut i sjön tydligt. Piren byggdes för att forsla material ner till sjön för vidare frakt.

Figur 10. Vare sig gruvhål eller piren finns med i generalstabskartan från 1899. Var det först efter sekelskiftet 1900 som gruvdriften påbörjades i liten skala?

Figur 11. Gruvområdet på ekonomisk karta från 1969. Vattenfyllda gruvhål och avsaknad av hus och anläggningar inom och kring det avgränsade området vittnar om att brytningen upphört vid denna tid.

man med vagnar transporterat massor fram till en avtippningsstation i det lilla huset i änden på spången. Därifrån har massorna forslats ned till det större huset nedanför, men på den norra sidan om vägen. Bryggan ut i sjön kan skönjas bortom taket på byggnaden och det är sannolikt att massorna gick på räls från huset, över vägen och mot sjön.

Under den uppbyggda konstruktionen för spången upptäcktes en grävd ränna, ca 50 meter lång, 10 meter bred i ytan och 1–5 meter djup där kanterna bestod helt av lera. Det finns en betydlig höjdskillnad mellan området där männen står och vägen som antyds något höger om bildens mitt. Flera byggnader syns på bilden samt en järntub med rör in i ett av husen.

Trots bildens detaljrikedom har det inte gått att knyta anläggningarna till de lämningar i cement och järn som upptäcktes vid inventeringen. Det är möjligt att dessa ska knytas till huskonstruktionen höger i bilden. De diskussioner som fördes vid inventeringen var om några av lämningarna kunde knytas till bränning och släckning av kalk och således om råvaran som skeppades ut var obehandlad kalksten eller släckt kalk i pulverform. Med brist på kunskap kring ämnet gjorde att vi inte kunde komma särskilt långt i tolkning och analys.

Den andra bilden visar arbetsstyrkan stående på en avsats i det större gruvhålet. Bakom männen och till vänster skymtar den djupare delen av gruvan.

Figur 12. Arbetslaget är det samma som på omslagets bild. Det största gruvhålet inom L1999:3907 anas bakom de tre männen till vänster i bilden.

Ny beskrivning av L1999:3907

Under inventeringen gjordes en ny inmätning av gruvområdet då den äldre polygonen inte omfattade hela verksamhetsområdet och på vissa ställen gick långt ut i den omgivande åkermarken. Polygonen omfattar även det nyupptäckta gruvhålet och piren ut i Vikasjön. Denna var uppbyggd av skrotsten och fungerade tidigare som lastbrygga för material från gruvan.

Småindustriområde

Kalkbrott, 250×20-140 meter (NNÖ-SSV) bestående av 3 stenbrott, skrotstensvarp, minst 3 husgrunder, 1 transportbana och diverse anläggningsrester. Det större stenbrottet, i NV, är oregelbundet ovalt, ca 50×35 meter (NV-SÖ) och intill 15 meter djupt ner till vattenytan. Hela området är inhägnat. 70 meter öster om detta är: stenbrott, 7 meter i diameter och intill 4 meter djupt, med inrasade stenar i botten. 20 meter nordväst därom är: stenbrott 5×3 meter och 2,5 meter djupt. Skrotstensvarp söder om de båda större brotten. Intill det största brottet är vissa varp utplanade till arbetsytor. I mellersta delen av området är lämningar efter husgrunder, fundament och andra anläggningsrester av cement och metall. Från det större brottet och åt söder har det gått en transportbana (på smalspår?) först i en mindre tunnel, sedan i en grävd ränna, ca 50 meter lång, 10 meter bred i ytan och 1–5 meter djup. Efter vägen övergår rännan i en pir ut i vattnet, ca 60 meter lång,

Figur 13. Arbetslaget under det som torde ha varit gruvans glansdagar. Byggnader och anläggningar för brytning, bearbetning och transport har lämnat spår i landskapet som till stor del är svårtydda om man inte har specifika kunskaper.

Figur 14. Kvarstående lämningar efter industriell verksamhet i järn och cement vittnar om brytningen, processandet av råmaterial samt transportlösningarnas omfattning. En tunnel under betongtuben in mot gruvhålet torde utgöra en Inskedrom för en "rural" explorer.

2 meter bred i toppen och 3–4 meter bred i basen samt 2–3 meter hög, uppbyggd av skrotsten och jord.

Antikvarisk bedömning:

Övrig kulturhistorisk lämning

Ej skadad

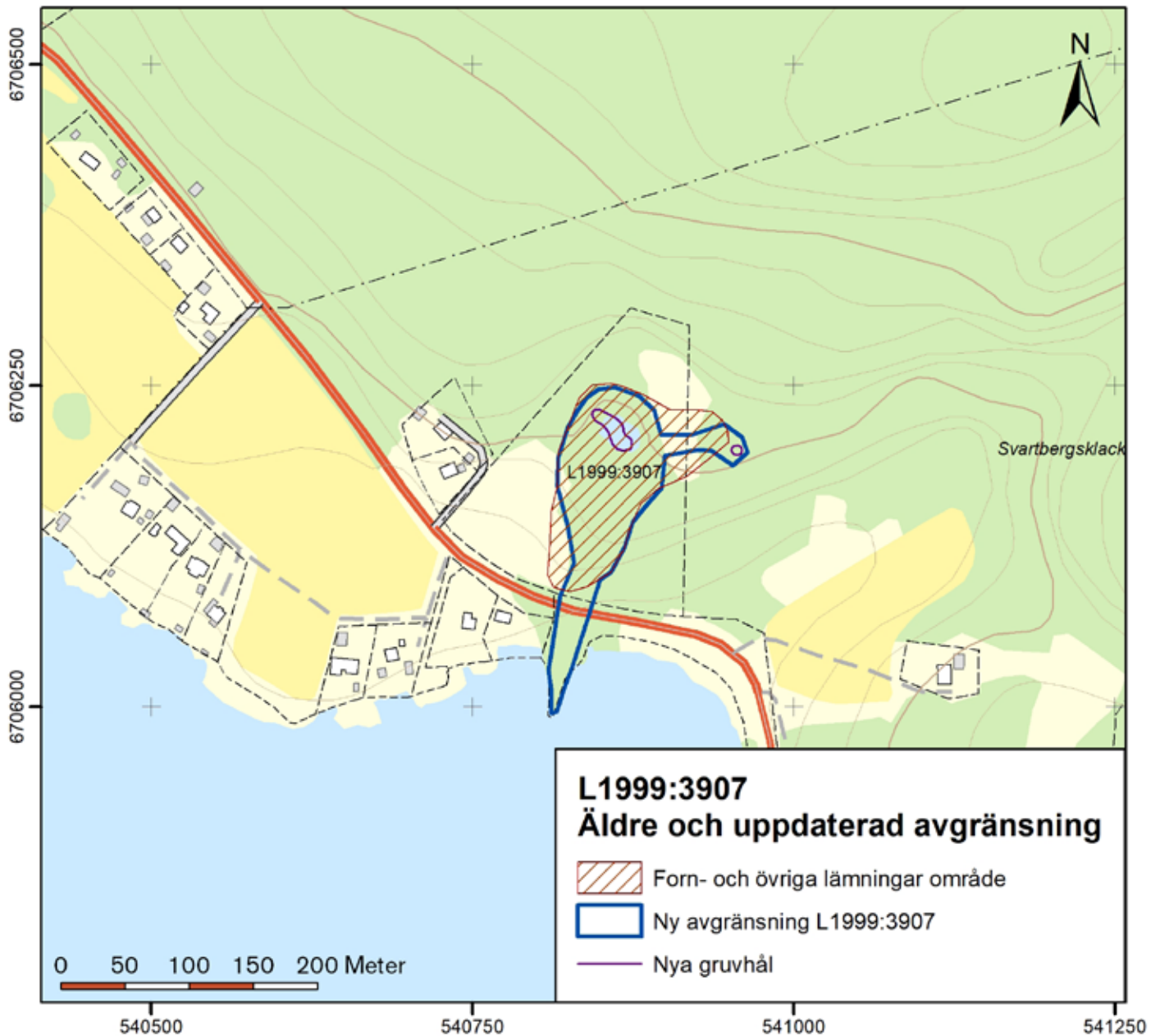
Ej undersökt

Orientering: På båda sidorna om väg (NNV-SSÖ).

Referenser: kartor

Slutord

Lämningar efter relativt kortlivade industrier finns på många håll i Sverige och utgör ett viktigt kulturarv om vi ska förstå rikets enastående resa mot välstånd under 1900-talet. Vissa verksamheter överlevde medan andra lades ner efter förhoppningsvis några år av god lönsamhet. Fotografierna av de som arbetade vid marmorgruvan kring 1930 visar ett gäng sega och kaxiga arbetare, från ynglingen med sin randiga keps till de något äldre arbetarna som nog måste sägas ha något stolt eller åtminstone lätt belåtet i blicken.

Fastän vi har satt år 1850 för en borte gräns för vad som får anses vara en fornlämning, är det i slutändan Länsstyrelsen som tar ett beslut om antikvarisk bedömning.

Småindustriernas kulturarv från 1900-talet ska, som i föreliggande fall, bedömas som övrig kulturhistorisk lämning. Möjligheten av dokumentation av områdets ingående fysiska lämningar efter marmor- och lerbrytningsindustrin bör dock beaktas av antikvariska myndigheter.

Figur 15. Äldre och ny avgränsning av L1999:3907. Antikvarisk status har föreslagits till övrig kulturhistorisk lämning.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-14785-2021
 Länsstyrelsens beslutsdatum: 2021-10-28
 Jönköpings läns museums dnr: 2021-242
 Beställare: SMA Mineral AB/Miljö
 Rapportansvarig: Ådel V. Franzén
 Rapportgranskning: Ann-Marie Nordman
 Fältansvarig: Ådel V. Franzén
 Fältpersonal: Greger Bennström, Dalarnas
 museum och Ådel Vestbö-
 Franzén, Jönköpings läns mu-
 seum
 Fältarbetstid: 2021-11-17
 Län: Dalarnas län
 Kommun: Falu kommun
 Socken: Vika socken
 Fastighetsbeteckning: Strand 1:9
 Belägenhet: J133-13F1j69 Rankhyttan
 Koordinater: Mitt: N:6706168 E:540853
 Koordinatsystem: Sweref 99 TM
 Höjdsystem: RH 2000
 Undersökningsyta: Ca 1,3 hektar
 Fornlämningsnummer: L1999:3907
 Fornlämningstyp: Gruvområde
 Tidsperiod: 1900-tal

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Kulturmiljöregistret, Forssök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Kartmaterial

Lantmäteriet. ArkivSök (<https://etjanster.lantmateriet.se/>):

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA): Vika socken:

Strand 1–22, akt nr U58:58:2. Storskifte på inägor, 1830. Karl Nygren med flera.

U39. Översiktskarta över Kopparbergs län, 1879.

Lantmäterimyndigheterna (LMA): Vika socken:

Strand 1–22, akt nr 20-vik-97. Storskifte 1834.

akt nr 20-vik-238, hemmansklyvning 1909.

akt nr 20-vik-1530 avsöndring 1910.

akt nr 20-vik-1533 avsöndring 1920.

Rikets allmänna kartverk (RAK):

Ekonomiska kartans blad: J133-13F1j69 Rankhyttan, 1965-1969.

Generalstabskartan: Falun J243-97-1

Övriga kartor:

SGU, kartgeneratorm: <https://www.sgu.se/produkter/kartor/kartgeneratorm/>:

Jordartskarta, skala 1:50000

Berggrundskarta, skala:1:250 000

SGU övriga kartor:

Ser AA. No 189. År 1948

Källor hämtade från nätet:

Drabbisdal–plats med tradition, Blogg Kulturarv Östergötland: <http://k-arv.se/posts/696> (Hämtad 30/12 2021)

Valls kalkbrott. Gävleborgs länsmuseum, besöksmål: <https://lansmuseetgavleborg.se/kulturmiljo/jarnriket/besoksmal/valls-kalkbrott/> (Hämtad 30/12 2021)

<https://lekeberg.se/upplevaochgora/idrottmotionochfriluftsliv/natur/limstensgruvornaitryggeboda.4.2b4693b316ed5ae1adf8ee7e.html> (Hämtad 30/12 2021)

Tryckta källor och litteratur:

Beckman-Thoor, Karin. 2013. *Gruvmiljöer vid Dammgruvan, arkeologisk utredning, Anderslund 1:4 Nyköpings socken Nyköpings kommun Södermanland*. Kraka kulturmiljö Rapport 2013:2

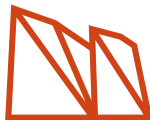
Gustafsson Gillbrand, Peter. 2017. *Kalkbro kalkbrott. Fornlämning Åker 350:1, Åker 9:1, Åker socken, Strängnäs kommun, Södermanlands län, Arkeologisk undersökning*. Sörmlands arkeologi AB, Rapport 2017:18.

Norberg, J. E., 1937. *Vika Minne*. Falun

Ripa, Magnus (red.) 2015. *SGU Rapporter och meddelanden 139, Del 1 och 2*. Malmer, industriella mineral och bergarter i Dalarnas län.

Swanström, Lennart., Ulfhielm, Anna. 2014. *Människans avtryck i landskapet - resultat från tre säsongers fornminnesinventeringar förstärker bilden av äldre bebyggelse längs samtida vattenleder*. Länsstyrelsens meddelandeserie 2014:03. Kulturmiljöenheten. Uppsala

Jönköpings läns museum har tillsammans med Dalar-
nas museum analyserat antikvarisk status för gruvområde
L1999:3907 vid Strands by i Vika socken och Falu kommun.
Genom analys av bland annat äldre lantmäteriakter kunde
konstateras att gruvan var verksam mellan ungefär år 1900
och 1950. Som antikvarisk status föreslås Övrig kulturhisto-
risk lämning.

Arkeologisk rapport 2022:1
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM